

EVANĐELJE RAZMATRANJA O NOVOM ZAVETU

EMIL BOCK, URACHHAUS

Emil Bock, rođio se u Wuppertalu, Nemačka u 1895 godini. Studirao je germanistiku i teologiju evanđelja, i diplomirao je 1921 godine. Od te godine se posvetio, zajedno s drugim sveštenicima, osnivanju jednog novog pokreta za obnovu hrišćanstva, koji je bio inspirisan saznanjima duhovne nauke Rudolfa Štajnera, posebno njegovim otkrićima u Hristologiji.

Sredinom septembra 1922 godine, proslavljen je prvi Čin Osvećenja Čoveka što je predstavljalo zvanični datum osnivanja Hrišćanske Zajednice. Friedrich Rittelmeyer je bio prvi direktor nove religiozne zajednice a **Emil Bock** je bio zadužen da vodi Seminar za sveštenike Hrišćanske Zajednice. Kad je u martu 1938 umro Rittelmeyer, Bock je bio postavljen na njegovo mesto, što je bio položaj koji je obavljao do svoje smrti.

Datuma 11.06.1941 godine Zajednica Hrišćana je zabranjena od strane režima nacional-socijalista a njen direktor **Emil Bock** je zatvoren u koncentracionom logoru Welzheim. Dana 05.02.1942 pušten je na uslovnu slobodu, i bio je pod prismotrom do 1945 godine. Po završetku rata, **Emil Bock** pokrenuo je traženje članova i ponovo je osnovao Zajednicu Hrišćana, u kojoj je bio aktivan do svoje smrti. Umro je u 64 godini života 06.12.1959 u Štutgartu, Nemačka.

**Preveo s nemačkog jezika Slobodan Velicki
S originala prevedeno od 21.strane, pa nadalje**

GOLGOTSKE TAJNE

- 1. ULAZAK U JERUSALIM I PROKLINJANJE SMOKVE ... strana 1**
- 2. TRI KRSTA NA GOLGOTI ... strana 6**
- 3. KAIFA, PILAT, IROD – TRI PROCESA ... strana 11**

Evanđelja prelaze u njihovim poslednjim delovima uvek moćnije iz epskog stila u dramatski stil. Epos Hristovog delovanja uliva se u dramu Hristove sudbine. Hristos prestaje da čini čuda. On ne ide više kao učitelj, isceljitelj kroz redove ljudi, Njegova volja nije više da ljudima „čini dobro i da saopštava“, Njegova volja dobija novi sadržaj. Hristova volja prelazi u napad protiv čitavog sveta: drama počinje burnim korakom.

Ulazak u Jerusalim je svečani slikoviti izraz ovog obrta, ove velike peripetije. Do tada beše Hristos Spasitelj i PASTIR. Sad počinje da biva Borac i KRALJ.

U drami koja se sad razvija, oblikuje se pozadina jednog najdramatičnijeg i najpotresnijeg duševnog događaja čovečanstva: nagli preokret narodnog štimunga OD OSANA ! KA RASPNI GA ! Samo nekoliko dana odvajaju od časa, kad tu oduševljeni narod kliče Onome, koji jaše na magaretu: „Neka je hvaljen

ko tu dolazi u ime Gospoda, Osana na visini ! i od onog drugog časa, gde pred palatom Pilata fanatično mnoštvo istog naroda uzvikuje: „Raspni Ga, raspni !“ Ovde se srušila duša naroda iz najviših visina u najdublju provaliju. Kao Osana tako i poziv na razapinjanje izražavaju duševno stanje onih samih onih koji viču. Na putu, koji je posut palmama nalaze se ljudske duše, koje su se opijene oduševljenjem i ekstazom podigle iznad njihovih tela naviše u visine, sa kojih kliču: „Osana na visini !“ Pred Pilatovom palatom nalaze se duše, koje su se srušile nazad u ponor tela, od koga, polazeći, primećuju samo čulnu obmanu; oni su na zemaljski krst, na krst zemaljskog tela, prikovani čvrsto ekserima, kad izbacuju iz sebe poziv na smrt i na krst.

Isprva su duše sasvim velike i bogate, potom su sasvim male i siromašne. Mi slutimo u tom preokretu narodnog štimunga jedno sažimanje i i veliko osiromašenje svesti, koje se u čovečanstvu vršilo od pravremena , pa na ovamo. Svest čovečanstva u prošlosti, bogata na ekstazama i vizionarskom gledanju živi u poklicima Osane; osiromašena svest čovečanstva sadašnjice, koja dostiže još samo čulni svet, živi u pozivu za razapinjanje.

Čime u dušama ljudi iz Jerusalima biva ostvaren ovaj potresni preokret, pad iz kličućeg oduševljenja u fanatičnu mržnju? Ključ ove zagonetke leži u sceni, koja u oba prva Evanđelja sledi neposredno posle ulaska u Jerusalim: **proklinjanje smokvinog drveta**. I tek pošto nam ova, po sebi tako zagonetna scena postane ključ njene međusobne zavisnosti, počinje i njen vlastiti smisao da svetli.

Mi vidimo Hrista kako pristupa smokvinom drvetu, no koje ima samo lišće, a ne nosi nikakve plodove. Markovo Evanđelje dodaje k tome izričito: „jer još ne beše vreme smokvama“ (Mk. 11.13); Luterov prevod „jer još ne beše vreme, da treba biti smokava“, samovoljan je i uvodi u zabludu. On vodi poreklo iz shvatanja, da se radi, kao samo po sebi razumljivo, o fizičkim događajima. Grčka rečenica ostavlja stav otvorenim, da li „još ne“ ili „ne više“ beše vreme smokava. I sad kaže Isus smokvinom drvetu, koje ne nosi nikakvih plodova: „Nikad niko od tebe roda ne jeo!“ Isus hoda dalje s učenicima, koji su primili ove reči. U Jerusalimu se povećava strogost, koja je već ležala u onoj reči upućenoj smokvi, u herojskom delu Čišćenja Hrama. Idućeg jutra dolazi Isus putem k gradu i k Hramu ponovo s učenicima i prolazi pored smokvinog drveta. Petar izgovara ono što svi vide: „Ravi, gle, smokva što si je prokleo osušila se“ (Mk. 11.21). Isus govori potom u nastavku učenicima o tajni vere koja bregove premešta. To je sad, zaista, na prvi pogled, jedna od najčudnovatijih i najnerazumljivijih priča u Evanđeljima. Tražimo li realitet scene isključivo na fizičko-čulnoj ravni, to stojimo pred jednim retkim mirakulom, o kome ne možemo da saznamo, iz kog razloga treba da je to Isus učinio, zbog koga čak osećamo, da to nije samo čista samovolja, već i potpuna nepravda. Jer fizičko shvatanje scene mora da ovu sebi više ili manje predstavi, kao da je Isus prokleo smokvu za kaznu zato, što nije donela ploda i kao da bi bilo sušenje drveta posledica ovog proklinjanja. Ali šta može drvo da učini, kad nije bilo njegovo vreme za donošenje ploda?

Naknadno teološko razmišljanje moraše sebi uvek iznova da prizna , da mu je priča ostala bez smisla. Tad se zbog te nevolje verovalo da se našao izlaz, kad se mislilo, da se otkrilo u Lukinom Evanđelju, koje ne spominje priču o smokvi, jedno veoma poučno paralelno mesto. U 13.-om poglavlju Lukinog Evanđelja stoji sledeće Isusovo poređenje: „Jedan čovek imaše smokvu usađenu u svom vinogradu, i on dođe da traži roda na njoj, i ne nađe. Onda reče vinogradaru: Evo treća godina kako dolazim i tražim roda na ovoj smokvi, i ne nalazim. Poseci je, zašto da uzalud zemlju zaprema? Vinogradar mu odgovori: Gospodaru, ostavi je još za ovu godinu, dok okopam oko nje i obaspem gnojem; pa ako rodi, dobro, ako li ne, iseći ćeš je na godinu. (Lk. 13.6-9). Isto što kod Mateja i Marka biva saopšteno kao delo Isusovo, nalazimo kod Luke predstavljeno kao poređenje Isusovo. Liberalna teologija, kod koje se o tom radilo, da predstavi nastanak priča o čudima kao legendarnom stvaranju, izvuče sledeći zaključak: poređenje je istorijsko, čudo je iz poređenja nastala legenda. Ulepšavajuća i preterujuća „Fantazija opštine“ pravi jedan mirakulozni postupak iz podučavajućeg govora, koji je Isus jednom održao. I s tim se verovalo, da se u opšte pronašao jedan princip objašnjenja o nastanku čudesa: možda su mnoge od ovih priča o čudesima na ovaj način nastale iz poređenja.

Ovakve teološke metode, i ako bi toliko frapirajućeg i uvidavnog ponajpre mogle da imaju, ne vode k objašnjenju, nego k razbijanju Evanđelja. Postoje dva dela Evanđelja, poređenje i čudo: prvo se razume, drugo ne; izbriše se drugo i čovek sebe obmanjuje o izvršenom razbijanju Evanđelja, kada se objasni, tada oba dela treba da budu i tako i tako samo jedno i isto. Ali, ako se u Evanđelju nešto ne razume, to ne sme da bude nikakav razlog, da se taj deo Evanđelja izbriše. Ta, pošto nerazumevanje može – s vašim dopuštenjem – da bude zasnovano i u nepoučenom ili u poučenom čitaocu, to ne treba da bude stavljeno na teret Evanđelja.

Ovde naznačeni način teološkog posmatranja zasniva se u osnovi na materijalističkim pretpostavkama. Ono, naime, ostaje nerazumljivo samo toliko dugo, dok nismo u stanju da u tome ugledamo, umesto jednog fizičkog zbivanja jedno duhovno zbivanje. Ta, upravo to, da postoji uporedo jedno pored drugoga to čudo kod Mateja i Marka, kao i poređenje kod Luke, trebalo bi zapravo da doprinese jednom sasvim drugom zaključku: Ako nešto istovetno ili slično jednom biva tako ispričano da Hristos to u jednom delu, u jednom događaju, a drugi put da to u rečima, u poređenju dovodi do predstavljanja, to mora da u stvarnosti leži nešto opšteljudsko. Ovakav način posmatranja primenjuje Rudolf Štajner u svojoj knjizi „Hrišćanstvo kao mistična činjenica“, gde on govori o proklinjanju smokve kao o jednom primeru čudesnih dela Isusa.

Već jedno tačnije bacanje pogleda na egzaktan način predstavljanja u Evanđeljima vodi k tome, da otpada čitav niz ogrubljanja. Evanđelje ne kaže i u opšte da Isus proklinje smokvu. Ono ni jednom ne pokazuje, da Isus podiže neku primedbu. On izgovara samo jednu reč, kroz koju objašnjava stanje, u kome nalazi smokvu, za trajno. Drvo je bez ploda. Tako to treba da ostane.

Oba puta je to jutro, kada Isus s učenicima posmatra smokvu. Jeli to fizičko gledanje, ili nadčulno na onom prelazu iz noćne u dnevnu svest? Sledimo samo jednostavno napredak iz od opažanja jednog do drugog jutra, svejedno, kojoj ravni pripadaju ova opažanja, to vidimo jedno pojačavanje: najpre vidi Isus drvo bez plodova, potom, zatim ga posmatra s učenicima, bez života. Reč, koje govori Isus ne treba uopšte da tako posmatramo, kako deluje ovo pojačavanje, makar da i reči Petrove („smokva što si je prokleo osušila se“) izgleda da to hoće da predstave. Reči Isusove mogu da isto tako dobro da znače, da Isus saznaje, kako je drvo unutra u jednom procesu. Najpre vodi proces k neplodnosti, u daljem će voditi k odumiranju. Šta čini Isus kroz svoje reči, jeste potvrđivanje i pečaćenje procesa, u kome drvo stoji i bez svega toga. Odumiranje drveta je u skladu s voljom Hristovom.

Grubo-fizičko predstavljanje smokvinog drveta i njegovog proklinjanja potiče odatle, da su u prošlim stolecima i poslednji ostaci stare slikovite duhovne svesti izgubljene i zaboravljene. Za ranija vremena bejahu slika i reč „smokva“ kao jedna misterijska runa. Može se osećaj, koji se s time povezivaše, još uporediti s osećanjem, koje ljudi još imaju, a u kojima je još nešto od starih germanskih prirodnih određenja živo, s slikom i pojmom smreke. Treba se setiti samo na „Otkrovenja smreke“ od Bruno Willea, ili na neke priče od Hermana Lensa. Šta znači smreka za Germane, bodhi – baum za Induse, to znači smokva za svet Biblije. To je drvo starog doživljavanja u meditaciji, drvo starog gledanja.

Kad Filip vodi Natanaila prilikom pozivanja učenika k Isusu, odgovara Isus na pitanje Natanaila „Odakle me poznaješ? – Isus mu odgovori: Pre nego te pozva Filip, video sam te kad si bio pod smokvom.“ (Jn.1.48) To znači, da je Isus poznavao Natanaila iz duhovnog zapažanja; kad je Natanailo boravio u meditativnom udublivanju u duhovnoj oblasti napustivši telo, tad ga beše sreo. Natanailo ne dolazi kao početnik duhovnog stremljenja k Isusu, on je na svome putu postigao onaj stupanj, koji je bio označen imenom „Izraelca“, onaj stupanj, na kome lični duh postaje jedno s duhom naroda: „Evo pravog Izrailjca, u kome nema prevare“(Jn. 1.47)

Sedenje Natanaila „pod smokvinim drvetom“ može se uporediti s sedenjem Bude „pod Bodhi drvetom“, kad mu je bilo dato veliko prosvetljenje. Moramo sebi da pretpostavimo duševni proces onako, kako se odigravao u onim predhrišćanskim meditacionim doživljajima. Onaj ko je utonuo u duboku meditaciju osećaše svoje vlastito duševno biće, kako je izašlo iznad fizičkog tela napolje i kako se raširilo i raste i postaje kao veliko drvo. On gledaše sebe ispod svetskog drveta, i kao plodove drveta, za koje je bio udostojen da ih ubere, učini mu se sve, što je u meditaciji dobio kao duhovne slike i duhovna otkrovenja. U oblasti duha, a ne na fizičkoj Zemlji našlo se stvarno smokvino drvo i njegovi plodovi. To ne isključuje, da je indijski ili izraelski duhovni učenik postavio sebe zbog meditacije i u spoljašnjem smislu pod jedno od svetih drveta, pod koje je seo. Tad mu pomaže eterično drveće da dođe pod duhovno

drvo. Nisu li pak, na primer, i keltski Druidi vršili svoje službe prilikom prinošenja žrtava, pod svetim drvetom.

Branje plodova smokvinog drveta beše uvek stvar ekstaze, koja čini suštinu predhrišćanskog duhovnog života, „starog gledanja“. I ne samo pojedini meditant, već su čitave grupe u narodu dolazile kroz predhrišćanske Kultove do takvih stanja svesti, da su imali ekstatična gledanja, branja sa smokvinog drveta. Iz takvog jednog doživljaja vodi poreklo poklik naroda: Osana, kod ulaska Isusa u Jerusalim. Čime je bila uplivisana ekstaza svesti naroda?

Slika Onog, koji jaše na magaretu, po sebi i za sebe sasvim neupadljiva, delovaše kao fizički postala vizija, na kojoj se zapalila jedna vizionarska svest. Ta, ova scena beše objavljivalje i uobličavanje sudbine jednog proročkog Misterija, koji beše poznat u narodu i bio držan kao svetinja. Reč Proroka Zaharije življaše u dušama:

„Poklikni od radosti, kćeri Sionska.
Podvikuj od veselja, kćeri Jerusalimska!
Gle, dolazi ti kralj tvoj!
Pravedan je i pobeđuje,
krotak je; na magaretu jaše,
na magaretu, puletu magaričinu.“ (Zaharija 9.9)

Kad bi ova reč odjeknula na kultskim čitanjima, to bi se na tome probudila slikovita svest i narod gledaše šta beše čuo; zasvetlila bi vizija Mesije. Ista ova vizija se zapalila sada na fizičkom događaju, pri pogledu na čoveka, na čijem čelu, počev od sada, svetljaše jedna tako nepobediva volja. Šta činjaše Hristos kod ulaska u grad beše kao jedno čitanje o delu uspeha Svetoga Pisma i doživljaj Hrama proističe iz duša u psalmskom pokliču „Osana na visini“. S drveta smokve starog gledanja bere narod ovaj plod. Ali vreme starog gledanja je proisteklo. Ljudski gledano trebalo bi reći, da bi Osana –klicanje naroda za Isusa imalo da znači dobro delo i zadovoljstvo. Ali od sada važi još samo, što dolazi iz Ja, iz slobode i ne više ono, što potiče iz vremena pre Ja, iz bogatstva ekstaze. Evandjelje opisuje realno-dramatski, mora se samo slediti znaku vremena i upravo kod prelaza iz jednog razgovora u sledeći obratiti pažnju.

Još je vazduh pun odjeka kod klicanja: Osana na visini. Još biva rečeno od Isusa, da je On gladan, i da stupa pred smokvino drvo. Ova glad nije slučajna sitnica života. To stoji u međusobnoj vezi s onim, što se prethodno desilo: Uprkos klicanja Osane, Isusova duša je usamljena. Šta narod doživljava i daje ne može Ga zasititi.

Isus vidi smokvino drvo bez plodova. Ta, neka bi i narod još klicao, vreme smokava je prošlo. A i ono takođe NE TREBA više da bude. Nešto novo treba da počne. Ovde dodirujemo novu svetsku volju Hristovu. To je neizbežno. On hoće, da u duši naroda usahne ono, što još živi od drveta starog gledanja. Ali kroz usahnjivanje smokvinog drveta nastaje iz Osana -Raspni Ga ! Sam Hristos je taj, koji potresnu pertubaciju u štimungu naroda hoće i ostvaruje: to je tajna

prokletstva smokve. Ali Hristos ne donosi staro do propadanja, bez da zasadi novo. Kad Petar kaže sledećeg jutra: „Ravi, gle, smokva što si je prokleo osušila se“ , tu govori Hristos **o tajni verovanja**. „Progovori Isus, i reče im: Imajte veru u Boga. U istinu vam kažem: Ako ko reče ovoj gori: Digni se odavde i baci u more, i ne posumnja u srcu svome, nego veruje da će biti kao što govori, biće mu.“ (Mk. 11.22-23)

Zašto je to tu? Zašto odgovara Isus Petru upravo s ovim rečima? Međusobna veza se može upoznati samo polazeći od tajne smokvinog drveta. Smokvino drvo je drvo starog gledanja. Vreme verovanja se uspostavlja, kad je isteklo vreme smokvinog drveta. Isto tako, kao što se od smokvinog drveta načinilo grubo-materijalistička predstava, tako su se često o veri obrazovale sentimentalno- duševne predstave, umesto duhovnih predstava. Vera je zrno semena u ljudskim srcima, iz koga izrasta jedno veliko drvo: „ Jer vam u istinu kažem da kad biste imali vere koliko zrno goruščino, i rekli ovoj gori: Pređi odavde tamo, ona bi prešla i ništa vam ne bi bilo nemoguće“ (Mt.17.20). Ali, zrno gorušičino, „Ono jeste najmanje od sviju semena, ali kad uzraste, veće je od svega povrća, i postane drvo, tako da prileću ptice nebeske i gnezde se na granama njegovim“. (Mt 13.32) To je novo drvo sveta, drvo novog gledanja. A vera ima snagu, da premešta bregove. Ovde nije mišljeno na nešto Mirakulozno-fizičko, već na ogledalnu sliku duhovnog doživljavanja.

Čovek je kroz stenovita brda fizičkog bitisanja odvojen od mora duhovnog sveta. Pogled na njega mu je zatvoren. On stoji, kao što kažu narodna usta, „kao vo pred brdom“. Počinje li da u ljudskom srcu raste semenka vere, razbija li to prilikom rasta stenje okamenjenog srca, to se moraju brda rušiti u more, vidik postaje otvoren, gledanje biva rođeno. Budi se novo čulo u ljudskim srcima, koje je u stanju da prodre unutra u duhovnu oblast s druge s druge strane brda, u zemlju, za koju je u bajkama rečeno:

preko sedam brda,
kod sedam patuljaka.

Kao što je Luter rekao – izreka se može čitati još i danas u Vartburgu, na vratima sobe, u kojoj Luter prevede Bibliju – „Vera je jedno novo čulo, daleko iznad svih pet“. Pet čula vide samo kamenito brdo, oko vere gleda skroz kroz brdo u zemlju iza brda. U drvetu verovanja stanuju ptice nebeske, svet carstva Andjela se otvara. Smokva se suši, drvo verovanja počinje da zeleni.

Ta u kom pogledu je Hristos govorio o pejzažu, kad je spomenuo brdo, koje je u stanju da se verom premesti? – To su jerusalimska brda, na kojima je grad iznikao, dakle ona brda, na koja se spustio Golgotski Misterijum kao svetsko-istorijski događaj posvećenja. Nije li ovaj breg, ova grupa bregova uzdignuta iz uzano-geografskih korena i nije li se bacila u more – u strujajuće etersko more, u tkanju vremena? – Jer tako Golgota nije samo jedan geografski pojam, već jedan stršeći breg, od koga se počevši za svakoga, koji se svesno pokreće na ovom Okeanu, pokazuje orijentacija?

4. TRI KRSTA NA GOLGOTI

„Getsimanija“, „Maslinova gora“, „Golgota“, kakvi su beskrajni osećaji pobožnosti i predanosti postali živi u srcima Hrišćana, gledajući kroz stoleća, kad se spomenu ova imena ! U spoljašnjem i unutrašnjem smislu bivaju ova Sveta Mesta ciljevi vatrenih posećivanja od strane hodočasnika. Sad, kad Hrišćanstvo prelazi iz svoje duševne epohe u jedan, više duhovni oblik doživljaja, što treba razumeti da prelazi iz stadijuma ugođaja u svesni stadijum, dobijaju i ona imena Svetih Mesta jedan novi zvuk uz sve to. Getsimanija i Golgota, i tako sva biblijska Mesta, nisu samo STANICE HRISTOVOG ŽIVOTA, već i STANICE HRISTOVSKOG SAZNANJA, ne samo MESTA ZA HODOČAŠĆENJE, već i SLIKE MUDROSTI.

Samo Evanđelje prevodi ime Golgote u „Mesto lobanja“ (Jv. 19.17). Jedan spoljašnji način posmatranja veruje da je od tog imena dovoljno razumeo, kad kaže, da to beše jedan brežuljak, koji je imao oblik ljudske lobanje, i da je uzvišenje dobilo ime zbog tog oblika. Ime „ne doprinosi ništa za stvar“, mesto raspeća je moglo da ima i neko drugo ime.

Takav način posmatranja je jedva više od 100 godina star. Nije šta više, tako davno, da bi se u opšte svuda branilo od toga, jer se, iako i više po nastrojenju nego svesno, bilo se duboko proželo uverenjem o jedinstvenosti i božanskoj bezuslovnoj potrebi biblijskih imena, naročito imena na samom kraju zemaljske drame Hristove. Znalo se već, sa sigurnim osećajem, da brežuljak Golgote, beše jedno naročito mesto na Zemlji, različito od svih drugih brežuljaka na njoj, pre nego što su bila tamo uzdignuta tri krsta. Staro čovečanstvo osećalo je Zemlju, kao jedno biće koje bi se moglo uporediti s čovekom. Što je glava za ljude, to je za Zemlju Palestina i čeon luk čela Zemlje jeste Golgota. Ime Golgota-Lobanja je isto tako malo slučajno ili golo-simbolički mišljeno, kao oznaka za Delfi, grčko Misterijsko mesto u podnožju Parnasa, kao „pupak Zemlje“. Tako dugo, dok geografija opisuje samo fizički oblik Zemljine površine, ostaje u jednom nesređenom, nepreglednom sakupljanju slučajnosti. Bude li jednom obuhvatila eterska svojstva Zemlje, bude li „proširena do neke geografije etera“, to će se srediti hiljade pojedinosti. Duhovno obličje Zemlje, sličnost čoveku, lice naše Planete će postati vidljivo. Kad je stari svet govorio o „središnjoj tački Zemlje“, nije zamišljao fizikalno središte globusa u Zemljinoj unutrašnjosti, a koje se danas predstavlja u sred užarene mase, već je mislio na Jerusalim, tačno uzev Golgotu. To nije bio dečji način mišljenja, već su osećali, što je bilo uzeto iz starih predanja mudrosti, jednu višu prirodnu istinu. Znalo se za eterski centar Zemaljskog organizma u „Svetoj Zemlji“, i znalo se: nigde drugde ne bi mogao stajati Hrist nego na mestu zvanom Lobanja-Golgota, gde je Hristos umro. Kao što čovek ima iznad sredine očiju centar svoga bića, centar svoje svesti, tako ima Zemlja na Golgoti središnu tačku, od koje počevši, učestvuje u duhovnom bivstvu Kosmosa.

U prahrišćanstvu življaše u prisno-poetskoj formi jedna slikovita mudrost o Golgoti, kao centralnom Svetom Mestu Zemlje, počevši od prapočetaka. U „Adamovoj Knjizi“, napisanoj kasnije na sirijskom jeziku pod imenom „Pećina s blagom“, imamo dokument jednog takvog starog predanja mudrosti. Kad Adam i Eva behu oterani iz Raja, tako nam biva opisano, „spustiše se iznad rajskog brda naniže i nađoše na vrhu jednog brda jednu pećinu. Oni uđoše unutra i skloniše se u njoj, oboje devičanski. Kad Adam požele, da upozna Evu, uze s granice Raja zlato, tamjan i izmirnu, donese to u pećinu, blagoslovi je i posveti s tim, da bi bila njegova i njegovih sinova Dom Molitve, i nazva je „Pećina s blagom“. To je brdo Golgota. Ovde počinje slikovita mudrost prave zemaljske sudbine čovečanstva. I mi bivamo dalje vođeni kroz vremena. Kad Noje oseća da mu se bliži smrt, kaže Semu: uzmi neprimetno telo Adamovo, koje je skriveno u lađi, uzmi hleb i vino za okrepu i seli se s učenicom Melhisedekom k središtu Zemlje. Tamo treba Melhisedek na grobu Adama, na jednom večitom Oltaru, da uvede sveštenu službu. Anđeli prate Sema i Melsihedeka, koji nose telo Adamovo, i vode ih na Golgotu. U pećini s blagom je od tada Oltar Groba Adamovog. Tamo je na brdu Hebus to mesto, gde Avraam sreće Melsideheka i iz njegove sveštenučke ruke prima hleb i vino. Tamo je takođe i mesto, gde Avraam ide da žrtvuje sina Tsaaka. U godini žrtvovanja Isaaka biva na brdu Hebus osnovan Jerusalim. Na brežuljku, koji pokriva Pećinu s Blagom, susreću se pastiri i Mudraci s Istoka. I kad je tamo Hristos umro na Krstu, teče iz rane kopljem Krv i Voda u usta Adamova. To je Adamovo Krštenje i Razrešenje od greha na brdu Lobanja.

Tako beše za znanje koje oseća u prahrišćanstvu, Golgota u isti mah Pećina s Blagom i središna tačka Zemlje, Grob Adamov i Oltar večnog Prvosveštenika Melhisedeka. Pošto je slikovito gledajući svet Prahrišćanstva ustupio mesto jednoj rimsko-zemaljskoj svesti, koja poznaje još samo činjenice spoljašnjeg sveta, postaje Golgota jedno važno nalazište relikvija, jedno mesto uspomena, gde pobožni hodočasnici dovode sebi do svesti, šta se tamo jednom dogodilo. Jednoj novoj svesti o duhu postaje brežuljak Golgote poznat, kao jedna zemaljski postala Praslika i duhovni zakon, koji u svim sferama ima važnosti. Zemlja ima svoje mesto lobanje i čovek ima svoje mesto lobanje. Jedan duboki svetski odnos povezuje ono što se na jednom mestu lobanje događa, s onim, što se na drugom mestu lobanje događa. Na terestričkoj Golgoti je umro Hristos. Na ljudskom mestu lobanje umire duh, kad bivaju u nj utisnute intelektualističke misli. Ali isto tako, kako je smrt Hristova na krstu bila potrebna za ceo svet, tako isto je i smrt duha u mislima koje su vezane za mozak. Samo se prolaskom kroz ova umiranja može se izboriti jedna božanska budućnost Zemlje i čoveka. Uvek iznova je međusobna veza obojih Golgota osećana i izgovorena. Tako završava Hegel svoje glavno delo „Fenomenologija duha“ klasičnim rečima, koje treba da izgovore, da bi se apsolutni Duh sveta manifestuje prema napolje u istoriji, prama unutra u uređenom znanju o istoriji: Oboje zajedno, shvaćena istorija, oblikuju sećanje i MESTO LOBANJE apsolutnog duha, stvarnost, istinu i izvesnost njegovog prestola, bez koga bi on bio beživotni usamljenik; samo

Iz putira ovoga carstva Duha
šumori mu njegova beskrajnost.

Ljudski organizam je u glavi ponajviše ovladan mineralnom supstancom kostiju i kroz to ponajviše prožet smrću. Zbog toga je i lobanja, mrtvačka lobanja, postala izvanredni simbol smrti. Čovek se susreće na svome mestu lobanje s smrću, ako s svojom svešću tamo dospe. U pogledu bogato otvorene istorije čovečanstva, ta, ludost je misliti da je svest čovečanstva bila ista kao danas. Istorija čovečanstva je istorija beskrajnih promena svesti i razvoja svesti, ona predstavlja prolaz kroz mnoge svesti. I ovaj se razvoj može ovako opisati: ona se penje na ljudskom obličju prema gore, sve dok ne dospe do mesta gde je lobanja. Daleke prošlosti stvarahu iz jedne svesti, koja je više nesvesno živela u udovima, zaprepašćujuće bogatstvo prastarih magičnih kultura, od kojih nalazimo samo poslednje i potpuno nakaradne ostatke na primer, među crncima. Kasnije se razvi svet takvih kultura, koje potiču više iz jedne osećajuće svesti srca. Najstariji prostori poznate istorije puni su toga. Danas je svest čovečanstva prispela do mesta lobanje. Misaona svest je siromašna na suprot ranijim stupnjevima puta. Na mestu lobanje ljudskog mišljenja izumire čovek i svet, onaj koji misli i ono što je mišljena. Ali će samo na mestu lobanje čovek postati sasvim budan i slobodan. Samo ovde može on da se otkine od stega materije i uzdigne se s svešću k jednom nadčulom doživljavanju, koje više nije vezano za telo. Ovde se graniče smrt i novi život jedno pored drugoga, kao u Jerusalimu Golgota i Grob Vaskrsenja u vrtu Josifa od Arimateje. Golgota nam se ukazuje kao unutarne hodočasničko mesto, za sadašnjicu; ona postavlja pred nas u slici rešenje dubokih duševnih nevolja današnjice; ona nam objašnjava smisao velikog umiranja, koje intelektualizam u našem vremenu mora da raširi preko čovečanstva.

Hristovski život na Zemlji je kao jedno dramatično sažimanje ljudskog razvoja svesti. Tokom hiljada godina je ljudska svest izvršila veliko penjanje na više k mestu lobanje. Tokom triju sudbinski teških godina izvršio je Hristos put „prema gore k Jerusalimu, k Golgoti“. Zemaljski put Hristosa je ograničen dvema stanicama: od jedne, gde On stavlja noge u poplavu Jordana, da bi primio Jovanovo Zaronjavanje, i od druge, gde na mestu lobanje povija glavu okrunjen trnovom krunom i umire. Između toga je postajanje čovekom, kao jedno obličje, koje se stupanj po stupanj gradi počev od nogu pa do glave, sve dok ceo čovek ne bude ispunjen Hristovskom sudbinom i ne bude primio blagoslov. Postajanje Hrista čovekom događa se kao kad se penje vino u nekom putiru u koje biva sasuto. Na Golgoti je putir napunjen do ivice, putir ljudskog bića je ispunjen, do mesta lobanje je putir ljudskog bića ispunjen. I da se u našem vremenu događa Golgota čovečanstva znači da se završava postajanje čoveka čovekom. Duhovno-duševno ljudskoga bića zaronjava danas sasvim potpuno u telesnost, postala je činjenica da je mesto lobanje postala gornja granica čoveka. Čovek nije više kao ranije, veći od svoga tela. Tvrdi pokrivač lobanje je pečat čoveka, koji je sasvim vezan lancima za fizičko. Zato je to tako teško čoveku današnjice, da bude religiozan i da oseća gornji svet, bilo da ga je shvatio kao Boga ili kao

svet Ideala; i zbog toga dobija današnje čovečanstvo naklonost, da sve Uzvišeno svuče na dole, sve, čak i Najsvetije Uzvišene Vrednosti da unizi unošenjem u svakodnevicu.

Na početku triju Hristovih godina na Zemlji otvara se nebo iznad reke Jordana. Otkriva se glas odozgo: "Gle, to je moj ljubljani Sin, koji je po mojoj volji". („I ču se glas s nebesa koji progovori: Ti si sin moj ljubljani, u kome je moje blagovoljenje!" Mk. 1.11) Na mestu lobanje je to sve postalo zemaljsko. Umesto Neba, cepa se zavesa u Hramu. Umesto glasa Boga Oca, biva čujan jaki glas jednog čoveka: „Zaista, to je bio čovek pravednik i Sin Božji"; Centurion i oni koji s njim čuvahu Isusa, pošto videše kako se zemlja zatrese i šta bi, obuze veliki strah, i oni rekoše: **Ovo je zaista bio Sin Božji!** (Mt. 27.54); Kad centurion vide šta bi, stade hvaliti Boga, govoreći: **Ovaj je čovek bio zaista pravednik!** (Lk. 23.47) Prilikom Krštenja na Jordanu otkri se slika božanskog Trojedinstva: Otac, koji govori iz otvorenog Neba; Sin, čovek, koji postaje posuda Hristovog bića; Sveti Duh, koji se otkriva u slici goluba, po viđenju. Na Golgoti je trojedinstvo sasvim i potpuno zemaljski i na tvrd način odslikano. Ta, ono nije dogma, nego jedan kroz sve sfere vladajući i u svim sferama utelovljujući i uobličavajući se duhovni zakon: Na Golgoti stoje tri krsta.

Srednji krst je krst Sina, ovde je odsjaj Neba živ. Levo i desno se ponajpre ne može ništa da raspozna od odraza božanskog reda bića; šta vidimo na krstovima oba razbojnika, sasvim je zemaljsko, suviše zemaljsko. Razbojnik s leve strane, sasvim okoštalo zgrčen i otvrdnuo u sebi samom, bez da makar ima samo jedan ostatak od topline. Iz njega govori samo cinično ruganje: „Jedan od raspetih zločinaca grdijaše ga govoreći: Nisi li ti Hristos? Pomozi sebi samome i pomozi i nama!" (Lk. 23.39). Razbojnik s desne strane je još sačuvao osećajuće srce, on je mekši, svetliji. On još dolazi k tome u trenutku pred umiranjem, da gleda biće Hristovo u Njegovom Isitinskom Obličju i da se poveže s njim.

Oba razbojnika nisu slučajni grešnici. Ako igde, to je ovde slučaj: svo spoljašnje Otkrovenje svetskih zakonitosti je u tome, da je sve prolazno samo jedno poređenje. Ovde se može primeniti Geteova izreka u najuzvišenijem smislu, a koju je izrekao u Italiji pred umetničkim delima klasične umetnosti: „Ovde je nužnost, ovde je Bog". U ovim razbojnicima su utelovljene obe mogućnosti lutanja čoveka, kao što se u nemačkim rečima "Niedertracht" i „Hoffart" može raspoznati, ako se ove reči razumeju na prostorno-slikoviti način.

(Niedertracht=niskost, podlost, nitkovstvo; Hoffart=oholost, gordost, ponositost;sujeta). Jedna mogućnost lutanja, koja se u Antropozofiji naziva AHRIMANSKOM jeste pad u hladne i mrtve moći dubine, niskosti, koje čoveka čine unutarne zgrčenim i okivaju ga prevarom materijalnog sveta. Druga mogućnost lutanja, LUCIFERSKA, jeste pad u primamljive, plamene moći gordosti, koje čoveka na Zemlji otuđuju i u nečistom žaru hoće da ga razbukte. Tri krsta nam pokazuju Hrista između Ahrimana i Lucifera. I Lukino Evanđelje nam naznačuje, kako ahrimansko odvaja od Hrista s tragičnom beznadežnošću,

ali i kako tu, gde vlada liciferičko raspoloženje (u razbojniku s desne strane) može još da bude nađen pristup k Hristu.

Hristos između Ahrimana i Lucifera, to je isto tako jedan Trinitet. Ali je previše-zemaljski Trinitet. Ahrimansko je jedna karikatura i posuvraćenost principa Oca, koji vlada u svemu nastalom, a koje dolazi iz prošlosti. U onom što je nastalo nalazi čovek ili očinsku osnovu svega bitisanja ili hladnu smrt. Lucifersko je karikatura i posuvraćenost duhovnog principa, koji vlada u svemu budućem. Čovek unosi ili snažno oduševljenje kroz Svetoga Duha, ili nečiste, prebrze sebične požude Lucifera u budućnost.

Neka jedan primer iz Evandjelja po Luci to učini jasnijim: u 13. i 14. poglavlju biva pripovedano o dva isceljenja, koja Hristos izvodi u Subotu pod protestom književnika i fariseja, prvo u samoj Sinagogi, drugo u kući jednog od najviših fariseja. Hristos leči OKOŠTALU(ZGRČENU) ŽENU 8Lk13.10-17) i jednog ČOVEKA, KOJI BOLUJE OD VODENE BOLESTI (Lk. 14.1-6). Obe bolesti su polarnog karaktera. Mi ne vidimo ovde ahrimansku i liciferičku jednostranost kao moralno posrtanje, već kao fizičko oboljenje. Žena boluje već 18 godina od sušenja i od okoštavajućeg oboljenja, koje je njeno telo učinilo iskrivljenim, okoštanim i nepokretnim. Ženski organizam je od prirode mekši od muškog; time je, dakle, podvučeno ahrimansko zlo, kad mi vidimo, da je jedna žena napadnuta od njega. Isto tako je to podvlačenje suprotnog, kad vidimo, da jedan čovek biva na taj način napadnut, da je u svome tvrđem organizmu pao kao žrtva rastvarajućim snagama. Hristos stoji između Ahrimana i Lucifera, On leči obe strane, osušeno me donosi tečenje, zaustavlja rastakanje drugome. U Hristu je ravnoteža sveta.

Predstavljanje po Lukinom Evandelju dovodi do izražaja pojedinosti polariteta događaja. Hristos odbija protivničke prigovore od strane strogih fanatika Zakona pomoću jedne slike o volu i magarcu. Posle isceljenja okoštale žene kaže On: „Licemeri! – odgovori Gospod, - svaki od vas ne odrešuje li u subotu svoga vola ili magarca od jasala, i ne vodi ga da ga napoji? A ovu kćer Avramovu, koji drži svezanu sotona osamnaest godina, ne trebaše li odrešiti od te sveze u dan subotnji?“ (Luka 13.15). Posle isceljenja bolesnog od vodene bolesti kaže On: „pa im reče: Koji od vas ne bi svog magarca ili vola, da mu upadne u bunar, odmah izvadio u dan subotnji?“ (Lk. 14.5) Čovek ne može da se dovoljno divi pred božanskom egzaktnošću svake pojedine slikovite reči u Evandelju. Jedanput se vidi, kako vo ili magarac bivaju odvučeni k vodi: to se događa u prenosnom smislu, kad Hristos isceljuje osušenu ženu. Drugi put se vidi, kako vo ili magarac bivaju oslobođeni od suviška vode: to se događa ponovo u prenosnom smislu, kad Hristos isceljuje bolesnog od vodene bolesti.

Prvo isceljenje se događa u Subotu u Sinagozi. Nije li Sinagoga pala u ahromatično otvrdnjenje i ukočenost? Drugo isceljenje se dešava u Subotu u kući najvišeg od fariseja. Nisu li fariseji i njihovi najviši predstavnici nadmeni, ponosni, zavedeni Luciferom, koji padoše u jednu duhovnu vodenu bolest i

naduvenost? Evanđelje nastavlja – još uvek se nalazimo u kući farisejskog starešine: „Gostima kaza zatim jedno poređenje kad opazi kako izbirahu bolja mesta, i reče im: Kad te ko pozove na svadbu, ne sedaj na prvo mesto, da ne bude među gostima ko ugledniji od tebe (Lk.14. 7,8). Upravo je to važno u vezi s Lukinim Evanđeljem, da se duhovna pozadina isceliteljskih delovanja Hristovih, Trinitarno isceljenja, dovede do jasnog poimanja. Luka lekar ukazuje na svetskog lekara Hrista, gospodara ravnoteže između Ahrimana i Lucifera.

Još jedan primer iz Lukinog Evanđelja. Na početku 13. poglavlja nalazi se sledeće veoma zagonetno mesto: „U to isto vreme neki koji se tu nadoše kazaše Isusu šta se desilo nekim Galilejcima, čiju je krv Pilat pomešao sa žrtvama njihovim. On im odgovori: Mislite li vi da su ti Galilejci bili najgrešniji od sviju Galilejaca, jer tako postradoše? Ne, kažem vam, nego ako se ne pokajete, svi ćete tako izginuti. Ili onih osamnaest na koje pade kula Siloamska i pobi ih, mislite li da su oni najkrivlji bili od svih –Jerusalimljanja? Ne, kažem vam, nego ako se ne pokajete svi ćete tako izginuti.“ (Lk. 13. 1-5)

Ovakvo shvatanje ne može ni u kom slučaju da zadovolji. Ono vodi natrag iz Hrišćanskog u predhrišćansko doba. I jasno ukazivanje na zabludu takvog shvatanja jeste okolnost, da između oba događaja, onog u Galileji i ovog sa kulom Siloamskom, nema nikakve razlike. Upravo, iznalaženje razlika, ta, upravo polariteta između oba događaja, daje ključ za ispravno razumevanje.

Ne samo u moralnom životu pojedinog čoveka, već i u međusobnoj igri religioznih i kulturnih strujanja, nošenim od ljudskih grupa postoji mogućnost ahrimaničkih i luciferičkih lutanja. Postoje zaostala i prebrza, suviše žureća strujanja, koja prevazilaze svoje vreme. Suviše konzervativna vode ka ahrimaničkoj ukočenosti staroga, suviše moderna vode ka luciferičkom rastvaranju. Ti, u Galileji izvršeni žrtveni kultovi, koje Pilat beše kaznio, jesu praklike koje su nekad u prošlim vremenima bile na mestu, ali koje su sada nepravilne, jer je čovečanstvo dalje napredovale. Što nekad beše dobro, može sad da primi crno-magički karakter. Pojedini nije kriv, pa ipak opterećuje se jedna grupa ljudi kroz pad unatrag u zaostalo i mora da snosi dejstva ove zablude. Kao što su se Galilejci priključili zastarelim kulturnim praktikama, to su i svi ljudi, koji prošlost ne preobražavaju u sadašnjost, koji su privrženi starom, i u tome se ukočili. Zato kaže Hristos: Vi svi saučestvujete na ahrimaničkim kulturnim jednostranostima, i ako vi ovu ne nadvladate, moraće da vam se na bilo koji način dogodi slična sudbina, kao ova od Galilejaca. Građenje kule Siloamske, nea vrsta ponavljanja Vavilonske kule, jeste luciferička kulturna jednostranost, jedno isuviše brzo uzimanje unapred od budućnosti, hiper moderno preduzetništvo. Ta, treba samo dovesti do osećanja odvažnost, koja je stvarno ležala za staro čovečanstva u svakoj gradnji kula. Što kasnije beše u svakoj istoriji arhitekture jedna samo po sebi razumljiva stvar, počevši pre svega od gotike, za to je čovečanstvo trebalo tek da sazri. Ranije beše to drskost, kulturna oholost. Ime Siloam podvlači to. Siloam znači „Poslanje“. Oni, koji su gradili kulu behu ispunjeni jednom misijom budućnosti na luciferičan način.

Prilikom rušenja kule osvetilo se lutanje u njima samima. Opet je ova bludnja u svakom kulturnom stremljenju, koje skriva u sebi nešto prerano. Hristos kaže: Vi svi učestvujete na luciferičkoj kulturnoj jednostranosti i ako je ne nadvladate, moraće da vas na bilo koji način pogodi slična sudbina, kao graditelje kule Siloamske.

Tako nam biva u ovom zagonetnom delu Lukina Evanđelja ponovo vidljiv Hristos, kako nosi ravnotežu između Ahrimana i Lucifera, između ne više i još ne. Hristos između žrtava u Galileji i kule Siloamske, Hristos između zgrčene žene i čoveka koji boluje od vodene bolesti, to su predstupnjevi velike Golgotske slike sa tri krsta: Hristos između dva razbojnika.

3. KAIFA, PILAT, IROD – TRI PROCESA

Avgust Strindberg, koji je genijalnim potezima, kao u skici, umeo da opiše istoriju, tako je grupisao u svojim „Istorijskim Minijaturama“ ljude, saučesnike Misterijske Golgotske drame, da već nešto od duhovnih figura ove drame postaje vidljivo. Jedna od onih kratkih, munjevito osvetljavajućih scena je ta, gde se, u predvorju Jerusalimskog hrama, ponajpre sreću Pilat i Irod, kojima se potom pridružuje i Kajafa. Irod i Pilat govore o Hristu, Irod se približava s usplamtelom požudom za senzacionalnim stvarima duha. On ima fantastično-avanturističke pojmove: „Ja sam dao da se Jovan pogubi i mišljah, da je kraj s njim; ali on sad šeta okolo“. On misli, da je Isus avet obezglavljenog Jovana. U Pilatu sviće iz daleka jedino ispravno razumevanje Hristovog bića.

Pilat: Isus nije isti; on je neko drugi.

Irod: To ti misliš, ali ja verujem, da je Jovan ustao iz mrtvih.

Pilat: Narod je ranije verovao, da je Jovan njegov Mesija, ali je Jovan ukazao na Isusa.

Irod: Mogu li tog čoveka da vidim jednom, o kome svi govore?

Pilat: Teško će to biti, jer čas je ovde, čas tamo.

Irod: Verovatno je magičar ili čarobnjak, kao što su mnogi u ovim vremenima.

Pilat: Može biti, ali narod veruje, da on je obećani Mesija, koji će osloboditi narod.

Neka larva ometa razgovor. Oboje pomišljaju, da je slika Cezara postavljena u Svetinji nad Svetinjama. Oni neuvijeno pokazuju svoje gađenje prema ludačkom odrođavanju kulta Cezara, najjasnije Pilat, koji je ipak činovnik Cezara Tiberijusa. Kajafa pristupa k tome i donosi ispravno tumačenje galame. Galijejac, narodni prestupnik, je pomeo menjače novca s njihovih mesta. Sad se priključuje k golom uživanju senzacija, koje govori iz Irodovih reči, ka ljudski pitajućem glasu Pilata, još i hladna mržnja uz to.

Pilat: Kaži nam, Prvosvešteniče, šta je sa ovim čovekom? Veruješ li ti, da je on vaš obećani Mesija?

Kajafa: Kako bi ja to mogao da verujem? Sin jednog siromašnog drvodelje, čija je glava bolesna! Neka to bude daleko od mene.

Kad je Kajafa, jevrejin, otišao, kaže Pilat: Tvrd je to narod! Da li si i ti iz Izraela, Irode?

Irod: Nisam iz kuće Jakoba, nego iz kuće Isaka, jer sam edomit, a moja majka beše Samarjanka, iz plemena prezrenih! Jakob je ukrao Isaku pravo prvorođenoga, s toga ne volim Jakoba i dvanaest plemena.

Pilat: Voleo bih da ovu zemlju nikad nisam video, jer ništa dobro ne dolazi iz nje.

Ovde je ovo trojstvo već jasno okarakterisano. To je takođe jedan Trinitet: Pilat, Rimljanin, jeste najljudskije, on stoji između plamtećeg edomita Iroda i ahrimanski hladnog srca jevrejina Kaife. Tri krsta s Golgote bacaju unapred svoje senke u obličju reprezentanata onih strujanja u čovečanstvu, kojima pripade uloga da podignu krst za Hrista. Ahrimansko crnilo Kajafe i luciferično crveno Irodovo udaraju s boka belu togu rimljanina Pilata, koji predstavlja jedan od najupečatljivijih likova ljudske istorije.

Šta je s Pilatom? Ta, ni jedan drugi čovek nije tako često kao on pomenut po imenu na hrišćanskim bogoslužjenjima. „Stradao za vreme Poncija Pilata...“, tako je to zvučalo kroz stoleća, kroz hiljade glasova. Ko je to, kome je postavljen ovaj spomenik koji govori beskrajno mnogo?

Na prividno besmislen i podsmešljiv način govora imamo poslednji prizvuk jedne stare mudrosti, koja je vezana za lik Pilat „Ići od Pontija do Pilata“, i danas se pod tim misli na neko beskrajno slanje tamo i ovamo (Na primer kod vlasti ili činovnika).Ovakav način govora ima svoje poreklo u rimskom Bogoslužjenju. Prilikom svakog pravog hrišćanskog kultnog delovanja kod Oltara, Oltar prestavlja jedno živo, raščlanjeno biće i to nije svejedno, da se kultsko izvođenje vrši na levoj strani ili desnoj strani, ili će biti izvedeno u sredini. U svakom oltaru tka trinitarni život. Sam Hristos biva doživljen u sredini Oltara, u preobražaju. (hleba- prevod prevodioca). Ali pre nego što se dođe kod delovanja na Oltaru do preobražavanja, moraju tome prethoditi čitanje Evandelja i žrtvovanje. Evandelje zazvuči s leve strane Oltara, strane Očeve; žrtvovanje, odgovor ljudskog srca na reč Božju, dešava se na desnoj strani Oltara, strani Duha. Tada je dostignuta sredina gde se Hristos objavljuje kao Sin u Preobražaju i Pričešću. Tako su za današnje vreme obnovljene Misterije prostornog Oltara jasnoj svesti o Duhu za vreme delovanja na Oltaru Hrišćanske zajednice. U rimskoj Misi se takođe izvodi iz stare tradicije promena, ali mehanički, tako da se sa time ne povezuje nikakva svest. Ja sam više puta od katoličkih sveštenika na pitanje, šta oni kod toga misle, kad knjiga na Misi biva nošena između Epistola i Evandelja od desna na levo i tad ponovo na desno dobio kao odgovor: „O tome nam nije ništa rečeno. Najviše, da nam se načinom govora zadovoljilo, da je to ići od jedne do druge strane oltara, ono, za šta se kaže: „ići od Pontija do Pilata“.

Stara gledajuća mudrost je u Pilatu došla na trag onom obličju koje stoji između levog i desnog, u sredini između Ahrimana i Lucifera, u čijim grudima dve duše stanuju. Pilat je zapravo **onaj** čovek, ne čovek u višem smislu, koji je već postigao sintezu desnog i levog, koji bi već pronašao vagu hristovske ravnoteže, već čovek u zemaljskom smislu, koji mora da nađe put između Scile i Haridbe, koji se još bori da dostigne „zlatnu sredinu“. Rudolf Štajner je u početku svoje antropozofske delatnosti rekao u jednom malom krugu nešto veoma važno o imenu Pontija Pilata. On je pokazao da je ime latinizirana forma jednog grčkog misterijskog izraza: (Pontos pyletos). Ovaj izraz znači bukvalno: „More s kapijom os stubova“, „das getorte Meer“. On dakle označava jednu predstavu, koja je bila uobičajena u starom svetu. Ljudi su sebi predstavljali more, zapravo oko zemlje kružno tekući okean, koji je (značio: prevod prevodioca) prelazak od Zemlje prema Nebu tako, da je ono odvojeno od čovečanstva kroz jedna vrata sačinjena od dva stuba. Tako je bila kapija, koja vodi od Sredozemnog mora prema zapadu k Atlantskom okeanu, označena kao „Herkulovi stubovi“. A i na sličan način se osećalo prema istočnom izlazu, Dardanelima, koji izlaze na Crno more, Pontos euxinos, kao takvu jednu kapiju. Da bi dospeo na drugi svet, mora čovek da se probije između oba stuba, mora da traži Pontos pyletos. Ko je prodro kroz dva stuba, taj je „Pontos Pilatus“.

To je jedan „slučaj“ prepun mudrosti, da jedan od glavnih predstavljača u misterijskoj Golgotskoj Drami nosi misterijsko ime Pontius Pilatus. „Slepa slučajnost“ ove činjenice bi uostalom veoma brzo mogla da otpadne, ako bismo mogli da pretpostavimo, da je Pilat svoje ime nosio ne od rođenja, nego tek pošto je prošao kroz Misterije, kakve su tada u rimskom carstvu još živjele. Mnoga istorijska imena velikih Rimljana ne behu imena po rođenju, već kasnija primljena imena, koja su označavala rang; tako se zvaše Cezar August iz mladih dana Oktavijanusa, dok ne dospe do carskog dostojanstva. Oko Golgotskih događaja nema nikakvih slučajnosti, sve prolazno je slika i poređenje. Svaki lik je jedno jedinstveno istorijsko biće i po jedna večita slika mudrosti u isti mah. Matej, Marko i Jovan nam slikaju dvostruki proces Isusov: pred Kaifom i pred Pilatom. Samo Luka slika **trostruki proces**: Isus pred Kaifom, pred Pilatom i pred Irodом. Vidimo, kako Isus biva stvarno predan **u ruke ljudi**, pri čemu GA vidimo pod vlašću triju ličnosti i strujanja, koja predstavljaju jednu vrstu kvintesencije celog čovečanstva, ahrimansko Kajafinog strujanja, srednjeg rimsko-Pilatskog strujanja i Luciferičnog Irodskog strujanja. Hristos biva prinjet na Oltar čovečanstva, na levoj i na desnoj strani i na sredini.

U palati prvosveštenika stoji Hristos nasuprot hladnim moćima laži i smrti: „Prvosveštenik i stariji i ceo Sinedrion tražahu pogrešni znak protiv Isusa, da bi ga ubili“ (Mat. 26.59). Kakve su to laži, koje su iznesene od strane lažnih svedoka? – Ovde gledamo duboko u radionicu Ahrimana. – Posle Vaskrsenja Lazara pokazuje nam Jovanovo Evandjelje Kajafu u svojoj neupadljivoj, ali važnoj ulozi: „Ali jedan među njima, Kajafa, koji iste godine beše prvosveštenik, reče im: Vi neznate ništa i ne razumete ništa, da je za nas bolje, da **jedan** čovek umre za narod, nego da propadne sav narod. Ali to ne govoraše od sebe

samoga, nego pošto ove godine beše prvosveštenik, proreče; jer je Isus trebao da umre za narod i ne samo za narod, nego da i decu Božiju, koja su rasuta, dovede zajedno". (Jov. 11. 49-52). Posle hvatanja isusovog, kad započne proces pred Kajafom, pominje Jovanovo Evanđelje izričito ono proroštvo Kajafino: „Prvo ga odvedoše Hanahu, koji beše svekar Kajafin, koji beše Prvosveštenik godine. Ali to beše Kajafa, koji savetovaše Judejce, da bi bilo dobro, da **jedan** čovek bude pogubljen za narod" (Jov. 18.13-14).

Snagom svoje prvosveštenečke službe je, dakle, Kajafa u stanju da prima Otkrovenja iz duhovnog sveta. (Moglo bi biti da se radilo o nekoj vrsti spiritističkog postupka, pomoću štita za grudi –Brustschild-a, pr. prevodioca, s dvanaest dragulja i pomoću Urima-a i Thummim-a, crnim i belim kuglicama za izvlačenje- Loskugeln- možda prevesti s kuglama za izvlačenje loza, pr. prevodioca) I Kajafa vidi unapred jednu duhovnu činjenicu: da će jedan umreti radi svih. Duhovno, što on vidi, jeste istinito; tumačenje pak, koje on daje ovom događaju vodi u zabludu i zlu kob. Otkrovenje se pokvari, kad od strane ahrimanske duhovnosti tadašnjeg jevrejstva biva primljeno. Natčulna istina biva unakažena kao laž. Kajafa uzima predviđanje Hristove smrti kao zadatak za ubistvo Hrista. Strah je to, koji se događa kroz ovo unakaženje. Jevreji se boje, da će Rim, na izdaju Misterija, koje su izvršene u Vitoniji (da je probuđenje Lazarevo jedan misterijski čin, jedan pred javnošću postavljen događaj posvećenja, to je Rudolf Štajner već 1902 prikazao u svojoj knjizi „Hrišćanstvo kao mistična činjenica"), odgovoriti uništenjem celog naroda i vole da radije žrtvuju jednoga, nego da svi propadnu.

Na način Kaifinog laganja lažu i lažni svedoci. Šta vele ovi?- „On je rekao: Ja mogu da srušim Božji Hram i da ga za tri dana ponovo sagradim" (Mat.26.61). Ovu reč je Hristos stvarno rekao, kako nam to saopštava Jovanovo Evanđelje (2.19). Lažni svedoci šta više ne lažu u običnom smislu. Prema Markovom Evanđelju je ovo svedočenje lažnih svedoka još tačnije u smislu spoljnih reči: „Čuli smo, da On reče: Ja ću Hram, koji je građen rukama, srušiti i za tri dana sagraditi drugi jedan, koji nije građen rukama". (Mk. 14.58).

Čime postaju Kajafa i lažni svedoci lažovima? Ne kroz to da oni unakažavaju istinu, već kroz to, što se istina u njima unakažava. Oni nemaju nikakvog smisla za više istine, jer je njihovo čulo natmureno i hladno. Kajafa i njegovi razumeju samo zemaljske stvari. Gde su Otkrovenja u njihovoj bogatoj slikovnoj igri, tu moraju ovi ljudi glave da vide ništa drugo, do protivrečnosti i osećati da su stavljeni pred jasno nerazumljive hijerogrije. Ne laže Kajafa niti lažni svedoci s njim, već Ahriman, Duh prevare, on laže kroz njih. Natčulna istina se unakazuje u hladnim mozgovima ljudi i postaje laž. Nešto slično kao u Sinedrionu kod Kajafe odigrava se često u svetu. Jedna intelektualistička teologija iz glave može Evanđelja, koja su isto tako Otkrovenja, isto tako malo da razume, kao Kajafa svoju vlastitu rečenicu iz Orakula, a lažni svedoci Hristovske reči o Hramu. Ona se sudara s jasnim „protivrečnostima u Evanđeljima". „Ali njihova svedočanstva nisu još bila saglasna jedna s drugim" (Mk.14.59) Slično se

dogada i današnjem intelektualističkom načinu mišljenja povodom izjava antropozofske duhovne nauke. Sudara se s protivrečnostima i prividnim besmislicama i bori se protiv toga, bez da se primeti, da su duhovno mišljene izjave prvo intelektualistički unakažene pre nego što se čovek okrenuo protiv njih.

Intelektualističke misli su nesposobne da razumeju duhovni svet i njegova Otkrovenja. To je osnova, na kojoj ahrimanske moći razvijaju njihovu delatnost.. Služeći se ljudskim mišljenjem vezanim za mozak, unakazuje Ahriman čoveku svet, preko njega širi svoje paučinasto-prevarne predstave i tako postiže laž i smrt, pri čemu navodi ljude ne samo da negiraju, već i da unište božanski život.

Sva Evandjelja, - ponajviše Jovanovo Evandjelje- sadrže jedno u drugima saslušavanje Hrista pred Kajafom i odricanje Petrovo. Naš pogled biva, smenjujući se, upućen u unutrašnjost Palate Prvosveštenika i tad ponovo upućen u dvorište iste Palate. Evandjelja hoće da pokažu kroz ovu kompoziciju, da je Petar žrtva jednog ahrimaničkog zamućenja svesti i da iz ovog daje odgovore: Ja ga ne poznajem. Kajafa i Jevreji: trajno ahrimaničko zamračenje mišljenja; Petar: iznenadno, strmoglavo zamućenje svesti zbog duševnog otkazivanja, a zbog preobilja doživljaja.

Kajafa postavlja pitanje: „jesi li ti Hristos, Sin Božji?“. Odgovor na to, o čemu govori Matejevo Evandjelje, prikazuje Luter kao: „Ti kažeš to“ Mat. (26.64). Rudolf Štajner je ukazao na to, da ove reči zapravo znače: „**Ti** moraš to reći“. Nema nikakvog smisla da Isus kaže, da je On Hristos, tako isto ne, da se ovo svedočenje uzme od nekog drugog. Ovo saznanje ima samo smisla, ako je ono rezultata ličnog uverenja, a to je ispovedanje samo onda pravo, ako potiče iz vlastitog ličnog saznanja. Ovde prestaje sve što je autoritativno i počinje lično saznanje o Hristu. I upravo za ovo saznanje Kajafa i njegov krug, zbog ahrimaničkog zamračenja svesti, nisu sposobni. Kod Luke odgovara Hristos na Kajafino pitanje: „Ako vam kažem, vi mi ne verujete, budem li pitao, vi ne odgovarate“ Luka (22.67-68). Hristos bi morao pitati: Ko sam ja? I ispravan odgovor ljudi bi glasio: „Ti si Hristos, Sin Boga živoga“. Kajafa ne može da da ovaj odgovor, Petar ga je jednom bio dao. Ali sad kaže on: „Ne poznajem ovog čoveka“. Kad će se u ljudskom biću usaditi Hristovsko saznanje i s tim otvoreno gledanje u Nebo? Hristos pridodaje svome odgovoru pred Pilatom objavu svoga ponovnog dolaska: „Od sada će se dogoditi, da ćete videti Sina Božjega kako sedi s desne strane Oca (zur Rechten der Kraft= s desne strane Snage) i da dolazi u oblacima nebeskim“ Mat.(16.64). Šta to ovde znači? To znači „Vi ljudi me ne upoznate sad u mome fizičkom Otkrovenju. Još je jedno vreme dato. Ako me čovečanstvo ne pozna (prepozna?) i kod mog drugog dolaska, u mome eteričko-natčulnom Otkrovenju, tad je vreme već prošlo. Razlučivanje duhova počinje“. Hristos se bori s Ahrimanom oko srca ljudi.

Proces s Pilatom nam Jovanovo Evandjelje opisuje iscrpnije. Razgovor između Pilata i Hrista i postupak Pilata prema Hristu postaju razumljivi samo na pozadini Misterijsko sveta, i njihovih običaja prilikom posvećenja. Pilat je čovek, koji

poznaje svet Misterija i posigurno je - u Mitrinim Misterijama, koje su bile nešto živo među rimskim vojnicima i činovnicima – na izvestan naći prošao kroz Posvećenje. On zapaža, i ako s velikom unutrašnjom nesigurnošću, u Hristu jednog Višeg, i naslućuje u njemu jednog velikog Posvećenog. Kaifini ljudi, koji dovode vezanog Hrista pred palatu Pilata, ne stupaju u kuću Rimljanina, da ne bi postali nečisti pred dolazećom slavom Pashe. Pilat uzima Isusa sa sobom i uvodi Ga u unutrašnjost kuće. Oči u oči pita Ga: „Jesi li ti Kralj judejski?“ Ovo pitanje ostaje nerazumljivo, sve dok se ima u vidu samo političko shvatanje o tituli „Kralja judejskog“. U stvari, Pilat misli na jedan Misterijski stupanj. Pilat misli na jedan naziv u Posvećenju, na jedan Misterijski stupanj. Pilat hoće da sebi stvori izvesnost kroz njegovo pitanje, da li s pravom uhapšenom naslućuje najvišeg jevrejsko Posvećenog. Pitanje nasuprot „Govoriš li ti to od sebe; ili su ti drugi rekli za mene?“ ukazuje na nesigurnost rasuđivanja Pilata. Smisao ovog pitanja nasuprot je sličan smislu reči izgovorenih Kajafi: **Ti** bi to morao reći!

Kod Rimljana je najviši posvećeni jednog naroda u isto vreme i spoljašnji vladar toga naroda. Samo on može da razume istovetnost politike i Religije, koja je našla svoj ekstremni izraz u rimskom Kultu Cezara. Zato im ukazuje Hristos: Moje carstvo nije od ovog sveta!“ Pilat pita: „Jesi li ti ipak kralj?“. On je spreman, dodirnut bilo kako od Hristovog bića, da se nađe pred činjenicom, da postoji jedan visoki posvećeni, bez da ovaj raspolaže spoljašnjom moći. On hoće da ovoga Isusa štiti od protivljenja njegovog naroda. On, zastupnik Cezara, kaže: „Hoćete li da vam za praznik oslobodim **Kralja Judejaca?**“ Pilat ima punomoćje, da nekog čoveka proglasi Kraljem u granicama rimskog carstva. Kad on Isusa označava javno ovim imenom, proklamuje dostojanstvo Kralja. Narod odbija ovo nečuveno delo (Landpfleger-a, Land=zemlja, Pfleger=negovatelj) Pilat daje da se Isus išiba i okruni trnovom krunom. Ne da bi njega mučio. Šta on izvršava, jesu ceremonije Posvećenja, za koje se on odlučuje da ih javno predstavi pred licem naroda. Purpurni ogrtač nije od Pilata zamišljen radi ruganja, već kao znak, da je spreman da Isusa kao posvećenog prizna kao Kralja. Uvek se iznova čuje graja: „Raspni ga!“. Jevreji teraju Pilata u užas: „On je samog sebe nazvao Božjim sinom!“, a to je više nego biti Kralj. Kralj je najviši vladar jednog naroda, „Božji Sin“ je u smislu Rimljana najviši vladar, koji je iznad svih naroda, vladar sveta. On kao zastupnik Cezara sme da priznaje samo **jednog** svetskog regenta, samo **jednog** Sina Božjeg: upravo Cezara. Opet jedan razgovor u dvoje između Pilata i Hrista u četiri oka, najmanje svetlucanja oko priznanja Sinovstva Božjeg, jeste, unutar rimskog misaonog sveta, izdaja Cezara. I stvarno, Pilat sumnja u Cezara u korist Hrista. Opet hoće da objavi puštanje na slobodu. Jevreji ga hvataju za Kult Cezara, pod kojim i oni sami najstrašnije pate i boje se: „Ako Ga pustiš, nisi više prijatelj Cezaru“. Pilat je unutar Kultra Cezara jedan „Božji prijatelj“: nosilac jednog dostojanstva, koje vuče u blizinu samog Cezara. Jevreji znaju tačno, gde mogu da ga najosetljivije pogode. Uprkos toga, Pilat nalazi snagu, da u svoj svečanosti, „eh cathedra“, sedeći u sudijskoj stolici na Gabat-i, visokom platou, dakle na prestolu cezarskog opunomoćenja, nazove Hrista „Kraljem Judejaca“. On daje u ime Cezara na Oltaru Cezarskog Kultra, jednog Kralja. On govori s

punom snagom jednog činovnika: „Gledajte, Kralj vaš“. Čuje se ponovo: „Raspni Ga!“, Jevreji su bolje pristalice Kulta Cezara nego sam Pilat, zastupnik Cezarov. Kad pita: „Treba li da raspnem vašeg Kralja?“ odgovaraju visoki sveštenici: „Mi nemamo drugog Kralja osim Cezara. Najveća jevrejska instanca proklamuje, nikad do tad bezrezervno izgovoreno, potčinjavanje Kultu Cezara.

Na egzaktno religiozno-istorijskoj pozadini postaje Pilatov proces ljudska drama, koja hvata čoveka. Sasvim obuzet načinom mišljenja kod Rimljana, prevazilazi sebe Pilat ipak u potresnim društvenim borbama, priznanjem Hrista nasuprot Cezaru. Kad podleže borbi s Kajaфом kroz samoizdajstvo Jevreja, okači on ipak tablu na krst. Kroz koju dokumentuje proklamaciju za kralja u trojedinstvu zemaljskog logosa, na latinskom, jevrejskom i grčkom.

Proces s Irodom je jedino i samo, prikazan u Lukinom Evanđelju. Pilat čuje, da je Isus iz Galileje i stoga pod vlašću Iroda. Irod je upravo u Jerusalimu. Pilat šalje Isusa njemu. „Pošto je Irod ugledao Isusa, beše veoma radostan; jer on bi ga već od dužeg vremena hteo rado da vidi; jer on beše mnogo toga čuo o njemu i nadaše se da bi mogao da vidi neki znak od Njega. I on Ga pitaše za mnogo koječega. Ali mu On ne odgovori ništa.“ Luka(23.8-9). Tako kao što Hristos Kaifi i Pilatu odgovaraše. Lucifersko-senzacionalističkom uživanju Iroda, koji bi hteo da ga ispita ezoterički, ne daje ni reči odgovora. Ovde nije ledeno-hladna najgorča laž, nego oznojeni nedostatak ozbiljnosti, nečistoća. Jedna provalija deli čisto Hristovo obličje od ove plamteće mutne vatre.

Ali nema nikakvog mosta između Kajafinog sveta i Irodovog. Irod tera u vetar optužbe Kajafinih ljudi. On ima za ovog posvećenog, koji ništa ne zna, za ovog magičara, koji ništa ne može, samo rujanje puno poniženja. Možda je i ova kukavička duša puna straha, još jednom kao kod Jovana Krstitelja, da se ne bi osećala dužnom zbog krvi jednog ovakvog bezazlenog Svetitelja. I sad čini Irod nešto, što sam nije progledao u svome pravom značenju. On stavlja Hristu belo odelo i šalje Ga natrag Pilatu. Luk. (23.11).

Pilat oblači Hrista u purpurni mantil i zna, šta čini time. Irod oblači Hrista u belo odelo i ne primećuje, kako protiv volje postaje objavljivač jednog Misterijuma. Njegova svest je strana Hristu. Suviše se mnogo bavi samim sobom. Ali nesvesno deluje za Hrista. Kao što je Irod već posle smrti objavio nesvesno jedan Misterijum, kada je na vest o čudesnim delima Hristovih učenika odgovorio, to je Jovan Krstitelj koji usta iz mrtvih, tako i ovde ali ovog puta bez reči, već kroz delovanje.

Pred Kajaфом sam Hristos upravlja suprotnim udarcem, kao s nekim svetlećim duhovnim mačem, pri čemu On pušta da slika njegovog eteričnog dolaska moćno zasvetli. Bela odeća ukazuje na takođe, samo ćuteći, na svetleće duhovno obličje ponovo dolazećeg Hrista, kao i reči pune snage, koje Isus vrhovnim Sveštenicima odašilje nasuprot.

Ahriman je neprijatelj Hristov. On govori kroz ljude nalik na Kajafu, koji samo zemlju razumeju. **Čoveka** bi hteo Hristos da drži, ali Pilat vidi, kako mu biva otrgnut. **Lucifer** je takođe neprijatelj, ali pobeđeni neprijatelj, koji u osnovi mora da sebe proslavlja, ma da misli da je za ruganje. On govori kroz Iroda, koji stoji prema zemaljskim stvarima ravnodušno, jer se igra s natčulnim. Ahriman-Kajafa postiže svoj cilj. Pilat i Irod sad mogu i da sklope prijateljstvo, mada su pre toga bili neprijatelji Luk. (23.12), - oni stoje pokraj ovoga bespomoćno. Hristos mora da padne u ruke hladnim snagama smrti.

Ako li je jednom oko Golgote mnogostruko tkajući Misterijum zemaljskog triniteta postao na slikoviti način očigledan, to čovek prestaje, da oseća kao slučajnost to, da Lukino Evanđelje dodaje procesu kod Kajafe i kod Pilata još scenu s Irodom. I razaznaje se: isti duhovni zakon, koji potstiče Luku za to, da izmala sliku, kako Hristos stoji u belom odelu pred Irodom, podstiče ga takođe i za to, da nas obavesti o razgovoru u dvoje, Raspetoga s razbojnikom, a što takođe ne postoji ni u jednom od tri ostala Evanđelja. U trinitetu od Kajafe, Pilata i Iroda stoji Irod na istom mestu, kao što u trinitetu od tri Krsta stoji Krst razbojnika kome Hristos govori reči o raj.

U Nebeskom Trinitetu stoji na istom mestu slika Svetog Duha, principa svetske budućnosti. Irod i razbojnik jesu ljudski likovi, koji nama ponajpre pokazuju vladanje Luciferovo, one moći, koja predstavlja suprotnu sliku od Svetog Duha. Lukino Evanđelje, Evanđelje Svetoga Duha, lekovitog Duha, pušta da raspoznamo u njegovom celovitom obliku, kako kroz božansko strpljenje vođstvo sveta i iz nečiste luciferske vatre, iskrice i zraci Svetog Duha mogu da budu isčarani i to snagom Hristovskog bića. Kroz Iroda deluje, i to za njega nesvesno, volja, koja postavlja u svet sliku jednog Svetog, lekovito čistog duhovnog bića. Jedan zračak nesvesnog Hristovskog života, nesvesnog duhovnog svetla, čini sebe važnim. Razbojnik, natovaren posledicama njegovih luciferičnih životnih lutanja, dolazi ipak k jednoj svesnoj uviđavnosti, duhovnim gledanjem u Carstvo Svetog Duha, u raj, kada mu blizina Hristova postaje doživljajem. Njegova, kroz čitav život luciferski uskomešana duša je sada u smrtnom času spremna za primanje svetlosnog zraka Duha, koji sija iz srednjega Krsta. U tom trenutku, kad se na fizičkom nebu pomračuje Sunce, otvara mu se pomoću Hrista duhovna sunčana sfera, Raj. On je primljenu svet Hristovske svetlosti i prolazi sa velikim doživljajem opraštanja greha punim svetla kroz dveri smrti.

Tekst pripremio

Mr Đorđe Savić, Pančevo, 2017